

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА ТА
ІННОВАЦІЙНОЇ ОСВІТИ
КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ ТА ПЕДАГОГІКИ

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА У НАДЗВИЧАЙНИХ
СИТУАЦІЯХ»

Рівень вищої освіти: *перший(бакалаврський)*
Галузь знань: *05 Соціальні та поведінкові науки*
Спеціальність: *053 «Психологія»*
Освітня програма: *«Психологія»*
Статус навчальної дисципліни: *обов'язкова*
Мова навчання *українська*

Дніпро – 2023

ЗАТВЕРДЖЕНО

Навчально-методичною радою
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
Протокол від _____ № _____

СХВАЛЕНО

Вченою радою навчально-
наукового інституту/факультету
Протокол від _____ № _____

ПОГОДЖЕНО

Гарант освітньої програми «Психологія»

(підпис)

Бурлакова І.А.
(ім'я та прізвище)

Розглянуто на засіданні кафедри психології та педагогіки Навчально-
наукового інституту права та інноваційної освіти
Протокол від 20.06.2023 № 20

*Психологічна допомога у надзвичайних ситуаціях // Робоча програма
навчальної дисципліни. – Дніпро : Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ, 2023. – 12 с.*

РОЗРОБНИК:

Професор кафедри психології та педагогіки, доктор психологічних наук,
професор, Шевяков О.В.

РЕЦЕНЗЕНТИ:

1. Професор кафедри психології, ВПНЗ Дніпропетровського гуманітарного
університету, доктор психологічних наук, Самойлов О.Є.
2. Професор кафедри загальної та соціальної психології ДНУ імені Олеся
Гончара, доктор психологічних наук, професор Батраченко І.Г.

**Лист оновлення та перезатвердження робочої програми навчальної
дисципліни**

Навчальний рік	Дата засідання кафедри, протокол – розробника РПНД	Зміст змін	Підпис завідувача
20__/20__			
20__/20__			
20__/20__			
20__/20__			
20__/20__			

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ:

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	денна форма здобуття вищої освіти	заочна форма здобуття вищої освіти
Кількість кредитів ЄКТС	4	
Загальна кількість годин:	120 год	14 год
Рік підготовки:	2	3
Семестр:	3	5
Лекції	20 год	6 год
Семінарські	20 год	-
Практичні	20 год	-
Самостійна та індивідуальна робота	80 год	76 год
Підсумковий семестровий контроль:	Залік	

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ:

Метою вивчення навчальної дисципліни «Психологічна допомога у надзвичайних ситуаціях» є ознайомлення студентів з поняттям психологічної допомоги, її задачами та показати зв'язок з іншими дисциплінами; дати студентам базові положення надзвичайної ситуації; навчити проведенню емпіричних досліджень в залежності від особливостей діяльності в надзвичайних ситуаціях.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Психологічна допомога у надзвичайних ситуаціях» є допомога студентам у засвоєнні основних феноменів психологічної допомоги; необхідних для розв'язування теоретичних і практичних задач в надзвичайній ситуації; вироблення навичок роботи з різними категоріями працівників; прищеплення студентам уміння самостійно вивчати літературу з психології діяльності та її прикладних питань.

Вивчення дисципліни забезпечує формування компетентностей за освітньою програмою: «Психологія»

Інтегральна компетентність – Здатність розв'язувати задачі та практичні проблеми у сфері психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій та методів та характеризуються комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК6. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

Фахові (спеціальні) компетентності:

СК1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.

СК2. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.

СК3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.

СК5. Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій.

СК6. Здатність самостійно планувати, організувати та здійснювати психологічне дослідження.

СК7. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.

СК8. Здатність організувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову).

СК9. Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну відповідно до запиту.

СК10. Здатність дотримуватися норм професійної етики.

СК11. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення,

навчання та саморозвитку

СК12. Здатність проєктувати, організовувати та надавати психологічно ефективну допомогу людині в екстремальних та кризових ситуаціях.

Пререквізити навчальної дисципліни

Передбачено попереднє оволодіння дисциплінами «Загальна психологія», «Вікова психологія», «Практикум з загальної психології», «Анатомія та фізіологія людини», «Психофізіологія»

Постреквізити навчальної дисципліни

Дисципліни, які будуть використовувати результати навчання дисципліни «Основи патопсихології», «Психологічне консультування», «Юридична психологія», «Психотерапія», «Судово-психологічна експертиза».

Програмні результати навчання:

ПРН1 – Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.

ПРН2 – Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.

ПРН5 – Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги

ПРН6 – Формулювати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, дотримуватися процедури дослідження.

ПРН7 – Рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки.

ПРН8 – Презентувати результати власних досліджень усно / письмово для фахівців і нефахівців.

ПРН9 – Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання.

ПРН10 – Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника.

ПРН12 – Складати та реалізовувати програму психопрофілактичних та просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів, тощо, відповідно до вимог замовника.

ПРН13 – Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності.

ПРН15 – Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

ПРН16 – Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога.

ПРН17 – Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності.

ПРН18 – Вживати ефективних заходів щодо збереження здоров'я (власного й оточення) та за потреби визначати зміст запиту до супервізії

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ:

ТЕМА 1. Основні поняття. Коло проблем психологічної допомоги в надзвичайних умовах.

Діяльність з надання психологічної допомоги. Поняття «діяльність» та «надзвичайні умови». Психосемантика діяльності в надзвичайних умовах. Образний канал психологічної допомоги. Функції психологічної допомоги. Характеристика психологічних проблем діяльності в надзвичайних умовах.

ТЕМА 2. Діяльність в надзвичайних умовах та її основні знаряддя.

Надзвичайна ситуація: поняття, історія поняття. Сучасні концепції психологічної допомоги. Цілі та сутність. Інструменти . Моделі . Умови у комплексі психологічної допомоги. Основні функції психологічної допомоги. Основні напрями розвитку психологічної допомоги. Рекомендації для досягнення ефективності в надзвичайних умовах.

ТЕМА 3. Психологія допомоги.

Психологія і допомога. Теоретичні та методологічні проблеми психології допомоги. Підходи в психології допомоги.

ТЕМА 4. Предмет вивчення та основні методи дослідження в психології допомоги.

Предмет вивчення в психології допомоги. Різні підходи до класифікації методів дослідження. Масові (методи збору інформації) методи. Опитування (анкетування, телефонні опитування, інтерв'ю, фокус-групи). Експериментальні методи (лабораторні та природні). Маркетингові та соціологічні дослідження. Застосування соціально-психологічних методів в психології допомоги. Кількісні та якісні методи дослідження. Види експертизи. Аналіз методів дослідження, використаних в студентських дослідженнях в сфері психології допомоги.

ТЕМА 5. Характеристика психологічної ефективності діяльності в надзвичайних умовах.

Поняття «ефективність». Основні параметри ефективності діяльності (соціальний, економічний, психологічний). Види ефективності діяльності. Соціальна ефективність діяльності. Економічна ефективність діяльності. Психологічна ефективність діяльності. Поняття та структура психологічної ефективності діяльності (когнітивний, емоційний, поведінковий компоненти). Методи оцінки психологічної ефективності допомоги.

ТЕМА 6. Роль психічних процесів у формуванні допомоги.

Проблема дослідження психічних процесів людини. Психічні процеси і психологічні впливи. Психічні процеси в допомозі. Відчуття, сприймання, увага, пам'ять, мислення та уява та допомога. Закони сприймання. Емоції та настрої. Судження, рішення та звички у допомозі.

ТЕМА 7. Надзвичайні умови і допомога

Мета будь-якої допомоги. Ключові питання організації допомоги. Місія, смисли та цінності допомоги. Моделювання допомоги. Характеристика надзвичайних процесів і умов. Види надзвичайних процесів і умов. Цінність процесуального підходу.

ТЕМА 8. Психологічна експертиза допомоги

Методи психологічної експертизи допомоги. Методи експертизи психологічної безпеки життєдіяльності. Психологічні методи дослідження. Психологічні аспекти та оцінка негативної та позитивної допомоги.

ТЕМА 9. Робота психолога в сфері організації допомоги.

Професіограма та психограма психолога в надзвичайній сфері. Роль психолога-консультанта в процесі проектування допомоги. Особливості взаємодії споживача, замовника, творчого виконавця та психолога-консультанта. Етичні проблеми діяльності психолога в надзвичайній сфері.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ:

Структура навчальної дисципліни наведена у додатку 1.1., 1.2.
Додатки 1.1, 1.2. (оновлюється щорічно).

Форма підсумкового контролю успішності навчання

Підсумковий контроль – це перевірка рівня засвоєння знань, навичок, вмінь та інших компетентностей за певний період навчання (навчальний семестр, навчальний рік).

З навчальної дисципліни *«Психологічна допомога в надзвичайних ситуаціях»* передбачено:

- для денної форми навчання – залік;
- для заочної форми навчання – залік.

Критерії та засоби оцінювання успішності навчання

Критерієм успішного проходження Здобувачем підсумкового оцінювання може бути досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання навчальної дисципліни. Мінімальний пороговий рівень оцінки визначається за допомогою якісних критеріїв і трансформується в мінімальну позитивну оцінку використовуваної

числової (рейтингової) шкали.

За результатами аудиторної роботи здобувач денної форми навчання має отримати максимальну кількість 30 балів (кожне заняття оцінюється за п'ятибальною шкалою); за результатами самостійної роботи – 15 балів та за результатами індивідуальної роботи – 15 балів. Таким чином бали за поточний контроль (40-60 балів). Бали за результатами успішного складання заліку (20-40 балів).

За результатами аудиторної роботи здобувач заочної форми навчання має отримати максимальну кількість 20 балів (кожне заняття оцінюється за п'ятибальною шкалою); за результатами самостійної роботи – 30 балів та за результатами індивідуальної роботи – 10 балів. Таким чином бали за поточний контроль: 40-60 балів. Бали за результатами успішного складання заліку: 20-40 балів.

Максимальна кількість балів з дисципліни: 100 балів.

Для навчальної дисципліни «Психологічна допомога в надзвичайних ситуаціях» засобом діагностики знань (успішності навчання) виступає залік.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ECTS	
	З а л і к	Екзамен/ диференційований залік	О ц і н к а	Пояснення
90-100	з а р а х о в а н о	Відмінно	A	<i>«Відмінно» - теоретичний зміст курсу засвоєний у повному обсязі; сформовані необхідні практичні навички роботи із засвоєним матеріалом; всі навчальні завдання, передбачені РПНД, виконані в повному обсязі.</i>
83-89		Добре	B	<i>«Дуже добре» - теоретичний зміст курсу засвоєний в повному обсязі; в основному сформовані необхідні практичні навички роботи із засвоєним матеріалом; всі навчальні завдання, передбачені РПНД, виконані, якість виконання більшості з них оцінена кількістю балів, близько до максимальної.</i>
75-82			C	<i>«Добре» - теоретичний зміст курсу засвоєний цілком; в основному сформовані практичні навички роботи із засвоєним матеріалом; всі навчальні завдання, передбачені РПНД, виконані, якість виконання жодного з них не оцінена мінімальною кількістю балів, деякі види завдань виконані з помилками.</i>
68-74		Задовільно	D	<i>«Задовільно» - теоретичний зміст курсу засвоєний не повністю; але прогалини не носять істотного характеру; в основному сформовані необхідні практичні навички роботи із засвоєним матеріалом; більшість передбачених РПНД навчальних завдань виконано, деякі з виконаних завдань містять помилки.</i>
60-67			E	<i>«Достатньо» - теоретичний зміст курсу засвоєний частково; не сформовано деякі практичні навички роботи; частина передбачених РПНД навчальних завдань не виконані або якість виконання деяких з них оцінено числом балів, близьким до мінімального.</i>

35-59	н е з а р а х о в а н о	Не задовільно	FX	<i>«Умовно незадовільно» - теоретичний зміст курсу засвоєний частково; не сформовані необхідні практичні навички роботи; більшість навчальних завдань не виконано або якість їх виконання оцінено кількістю балів, близько до мінімальної; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання).</i>
1-34			F	<i>«Безумовно незадовільно» - теоретичний зміст курсу не засвоєний; не сформовані необхідні практичні навички роботи; всі виконані навчальні завдання містять грубі помилки або не виконані взагалі; додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не призведе до значного підвищення якості виконання навчальних завдань.</i>

Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

- навчальна аудиторія;
- ноутбук з відеокамерою;
- програмне забезпечення для доступу до мережі Інтернет;
- платформа «MOODL»;
- програмне забезпечення MicrosoftPowerPoint;
- дошка;
- крейда.

Інформаційне та методичне забезпечення навчальної дисципліни (рекомендовані джерела інформації)

Додаток 1.3. (оновлюється щорічно та/або в разі необхідності).

ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА В НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ»

Освітній ступінь *бакалавр*
Спеціальність *053 «Психологія»*
на *2023 / 2024* навчальний рік

Форма навчання: **ДЕННА** Обсяг: **4** кредити ЄКТС (**120** годин)

Навчально-науковий інститут права та інноваційної освіти

Курс **4** Група **Б-ПС-041**

№ теми (згідно з РПНД)	Назва теми (згідно з РПНД)	Загальний обсяг годин	Аудиторна робота				С/Р та І/Р
			Всього	Лекції	С/З	П/З	
1.	Основні поняття. Коло проблем психологічної допомоги.	12	6	2	2	2	6
2.	Психологічна допомога та її основні знаряддя	12	6	2	2	2	6
3.	Психологія допомоги.	12	6	2	2	2	6
4.	Предмет вивчення та основні методи дослідження в психології допомоги	12	6	2	2	2	6
5.	Характеристика психологічної ефективності діяльності в надзвичайних умовах	12	6	2	2	2	6
6.	Роль психічних процесів у формуванні психологічної допомоги.	12	6	2	2	2	6
7.	Надзвичайні умови і допомога	14	6	2	2	2	8
8.	Психологічна експертиза надзвичайних умов	14	6	2	2	2	8
9.	Робота психолога в сфері організації психологічної допомоги.	20	12	4	4	4	8
	<i>Разом за семестр</i>	<i>120</i>	<i>60</i>	<i>20</i>	<i>20</i>	<i>20</i>	<i>60</i>
	<i>Разом за навчальний рік</i>	<i>120</i>	<i>60</i>	<i>20</i>	<i>20</i>	<i>20</i>	<i>60</i>
	<i>Форма підсумкового контролю</i>		<i>Залік</i>				

Розглянуто і схвалено на засіданні кафедри психології та педагогіки Навчально-наукового інституту права та інноваційної освіти, протокол від 20.06.2023 р. № 20.

Завідувач кафедри

психології та педагогіки

Вікторія КОРНІЄНКО

ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА У НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ»

Освітній ступінь *бакалавр*
Спеціальність *053 «Психологія»*
на *2023 / 2024* навчальний рік

Форма навчання: **ЗАОЧНА** Обсяг: **4** кредити ЄКТС (**120** годин)

Навчально-науковий інститут права та інноваційної освіти

Курс **4** Група **БЗ-ПС-041**

№ теми (згідно з РПНД)	Назва теми (згідно з РПНД)	Загальний обсяг годин	Аудиторна робота				С/Р та І/Р
			Всього	Лекції	С/З	П/З	
1	Основні поняття. Коло проблем психологічної допомоги.	10	2	2	2	6	
2	Психологічна допомога та її основні знаряддя	10	2	2	2	6	
3	Психологія допомоги	10	2	2	2	6	
4	Предмет вивчення та основні методи дослідження в психології допомоги	10	2		2	6	
5	Характеристика психологічної ефективності діяльності в надзвичайних умовах	10	2			6	
6	Роль психічних процесів у формуванні психологічної допомоги.	8	2			6	
7	Надзвичайні умови і діяльність	10	2			8	
8	Психологічна експертиза допомоги	10				8	
9	Робота психолога в сфері організації психологічної допомоги.	12				8	
	Разом за семестр	90	14	6	8	76	
	Разом за навчальний рік	90	14	6	8	76	
	Форма підсумкового контролю		Залік				

Розглянуто і схвалено на засіданні кафедри психології та педагогіки Навчально-наукового інституту права та інноваційної освіти, протокол від 20.06.2023 р. № 20.

Завідувач кафедри
психології та педагогіки

Вікторія КОРНІЄНКО

ІНФОРМАЦІЙНЕ ТА МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА У НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ»

Освітній ступінь *бакалавр*
Спеціальність **053 «Психологія»**
на **2023 / 2024** навчальний рік

Підручники:

1. Батраченко І.Г. Основи психологічної допомоги. Підручник. Дніпро: Вид-во «Свідлер», 2016. 423с.
2. Губенко І. Я. Основи екстремальної психології праці: підруч. для студентів закл. фах. передвищ. та вищ. освіти / І. Я. Губенко, О. С. Карнацька, О. Т. Шевченко. – 3-є вид. стер. – Київ : Медицина, 2021. – 310 с.

Навчальні посібники, інші дидактичні та методичні матеріали:

1. Закалик Г. М. Основи екстремальної психології : навч. посіб. / Г. М. Закалик, О. В. Войцеховська, Н. М. Шувар. Львів : Вид-во Львів. Політехніки
2. Шевяков О.В. Методичні вказівки з вивчення дисципліни «Психологія діяльності в надзвичайних умовах» . Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2022.45 с.
3. Серета І.В. Психологія праці : навчально-методичний посібник для самостійної роботи студентів з курсу за змішаною формою навчання / І. В. Серета. Миколаїв : Видавець Румянцева Г. В., 2022. – 156 с.
4. Савенкова І. І. Екстремальна психологія: навчальний посібник / І. І. Савенкова. Миколаїв: Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського, 2018. 302 с.
5. Терещенко Л.А. Психологічні особливості діяльності в надзвичайних умовах. Актуальні проблеми психології: збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України. Київ, Том 10. Психологія праці. Генетична психологія. Політична психологія. Вип. 32. 2018. С. 84 – 92.

Розглянуто і схвалено на засіданні кафедри психології та педагогіки Навчально-наукового інституту права та інноваційної освіти, протокол від 20.06.2023 р. № 20.

Завідувач кафедри

психології та педагогіки

Вікторія КОРНІЄНКО